

Brezmejna odprtost bivanja

Vas mika pot v zasnežene višave, v strme stene, v daljnje kraje, soncu naproti? Po takih poteh ni svet nikoli več isti, doživetje poti vedno rodi novo zavedanje in misli, ki morajo prej ali slej najti mesto na papirju. Veliko takih poti je bilo že popisanih, o njih govori veliko knjig in kljub temu nas marsikatera nova izdaja lepo presenetiti. Taka je tudi knjiga **Takrat me počakaj, sonce**, ki jo je avtor **Milan Romih** pred kratkim izdal v samozaložbi.

Ogrodje knjige tvorijo odprave v Južno Ameriko in v Azijo: večkrat v Ande in na Aconcagua, na Čo Oju, na K2 in Mt. Everest. Toda te so zares le ogrodje, saj je knjiga zasnovana drugače kot le popis doživetij z odprav. Ritmiko posameznih poglavij povezujejo pesmi, pa tudi poglavja sama so vsebinsko raznolika in niso vezana samo na kraj dogajanja. Besedam v pomoč je tudi trinajst barvnih celostranskih fotografij.

Knjiga ni ne dnevnik, ne potopis, niti življenjepiš, čeprav ima značilnosti vsega tega. To je preprosto le srce na papirju, neposredno, brez sramu, saj nima kaj skrivati. Čeprav osnovni tok dogajanja sledi času, se čas in prostor prepletata, vendar brez preskokov in razcejpljenosti. Zato je knjiga zelo berljiva, Romihov neposredni, razmišljajoči slog, ki se križa z resničnostjo, pa ji daje še dodaten mik.

Knjigi ne spodrsne niti na najbolj kočljivih tleh alpinistične literature: na opisih samih vzponov, ki se sicer kar preradi spremenijo v tehnično hladen opis smeri. Kot ti so tudi opisi dogodkov organizacijske narave skrčeni na minimum, tako da besede popeljejo predvsem v doživetja, razmišljanja in v tisto neposredno izkušnjo življenja na poti, v steni, s splezalčem, prijateljem. Življenskost, s katero so na papir preneseni dogodki in misli, nam približa Romihovo izkušnjo do te mere, da lahko občutimo mraz, strmino, strah, izčrpanost, veselje... življenje. Življenje, ki je izstopilo iz leno pomikajočega se glavnega toka in si ustvarilo svoj lastni tok: v Kamniških, v Julijcih, v Andih, v Himalaji...

»...besede, prenesene na papir, se počasi zlivajo v mojo notranjost...«: ti iz knjige izposojene besede veljajo tudi za njeno branje. **Takrat me počakaj, sonce** je knjiga, ki pritegne s slogom in vsebino, z mislimi in doživetji. Ob

Nezaželeni gorski kolesarji

Gorske kolesarje so sklenili kar takoj odstraniti z gorskih poti v sevemotalijanski pokrajini Veneto, kjer jih nočejo več gledati in trpeti. Nov naravarstveni zakon regionalne uprave namreč določa, da morajo biti pešpoti v gorskih območjih in predelih odslej namenjene izključno pešcem, se pravi planincem in gorskim popotnikom.

branju se nam vsaj za trenutek ustavi znani svet in zaživi neki drugi, ki si ga vsi (vsaj na skrivnem) želimo. Toda vstop vanj je možen le s hrepenenjem po svobodi in z ljubeznijo do neizmernih prostranstev, najvišjima vrednotama, ki sta pomagali ustvariti Romihovo knjigo.

Takrat me počakaj, sonce stane 1000 SIT. Naročite jo lahko pri avtorju na naslov Črešnjevca 61, 62310 Slovenska Bistrica oziroma po telefonu 062/813-524.

Dario Cortese

Nov priročnik o plazovih

Založba Verlag des Schweizer Alpen-Clubs iz Berna je konec leta 1991 izdala priročnik **Wernerja Munterja** Neue Lawinenkunde-Ein Leit-faden für die Praxis. Isti avtor je že nekaj let poprej napisal knjižico »Lawinenkunde«, ki je naletela na zelo ugoden odmev in številne navdušene bralce (o njej smo v PV že pisali).

Tokratno delo je precej obsežnejše, na pot so ga pospremile uvodne besede predsednika Združenja švicarskih gorskih vodnikov **Hermana Binerja**. Zdi se mi, da bi bile primerna predstavitev tudi za bralce PV. Takole pravi:

»Potem ko se na strmini sproži plaz in s seboj potegne tudi žrtev, ni težko ugotoviti, da na bregu preži nevarnost. Če smo nekoliko zlobni, bomo dodali, da je to edina zagotovo veljavna ugotovitev, saj sicer prav o plazovih težko vnaprej rečemo kaj zanesljivega. Odločitev, če se bomo podali prek nekega pobočja, je črna bela; rečemo lahko le da ali ne. Do nje se prebijemo na podlagi podatkov ali spoznanj, ki temelje na verjetnostih. Ni pa znana nobena metoda, ki bi omogočala, da z gotovostjo ocenimo, kakšna je nevarnost na nekem pobočju.

Stvar je tipična za plazove, vendar to dejstvo znanosti ne ovira v njenih prizadevanjih, da ne bi - tako kot na drugih področjih fizikalne vede - tudi tu napredovala. Ostaja pa vprašanje, kaj naj stori obiskovalec zasneženih strmin, ki nima niti pripomočkov, niti časa, da bi na določeni sumljivi vesini opravil vse potrebne meritve. Marsikdaj bo tudi po odločitvi še ostalo tveganje. Če pomislimo, da plazovi v preteklosti niso prizanesli niti marsikateremu dobremu poznavalcu, nam bo jasno, da mora biti odločitev rezultat zares resnega premisleka.

K zaščiti turnih smučarjev je prispevala tudi pravna znanost. Nesreča je namreč jasen dokaz, da je bilo neko pobočje nevarno, po mnenju sodišča pa naj se gorniki in smučarji izogibajo krajem, kjer nevarnosti ni mogoče natančno opredeliti. Le tako se namreč lahko povsem zanesljivo izognejo tveganju, da jih tam doleti kaj neprijetnega ali celo smrt.

Werner Munter v svoji knjigi pojasnjuje vprašanja, ki zadevajo plazove. Priročnik je namenjen povprečnemu smučarju in gorniku. Seznanja ju

z napotki o tem, kako naj se obnašata, kadar bosta imela opravka z nevarnostjo, da ju zasuje plaz. Hkrati jima postreže z osnovnim znanjem o snegu in plazovih ter ju pouči o ukrepih za primer, da se je nesreča zgodila.

Werner Munter je pooblaščen gorski vodnik, s plazovi se ukvarja že dolga leta. Svoje znanje je na številnih tečajih posredoval tudi drugim; rezultat tega dela in izkušenj je tudi ta knjiga. Odlikuje ga pogum, da misli s svojo glavo in ima svoje mnenje o marsičem, kar vse do danes še ni do kraja dognano in se še spreminja, in o vprašanih, glede katerih se razhajajo tudi največji poznavalci. Z izkušnjami, ki jih zbira načrtno, je svoja stališča vedno pripravljeno tudi utemeljiti in dokazati. Pomembnost njegovega priročnika je zlasti v tem, da kaže in odpira nova pota praktikom.«

Avtor sam je svoje delo uvedel z besedami vremenoslovca in raziskovalca **Henrvja Hoeka**, ki je na temo znanja o plazovih že »davnega« 1928. leta napisal naslednje misli: »Naše znanstveno izkustvo in znanje o plazovih bo čedalje večje..., vse to znanje pa bo zimskemu romarju na smučeh malo koristilo... Samo iz knjig se ne bo nihče izučil in samo s teorijo si ne bo nihče mogel pomagati ter si ustvariti sodbe o varnosti nekega pobočja. Tega se naučimo samo zunaj, na zasneženih gorah, pa še tam samo tisti, ki ima dar, da zazna utrip stvarstva, ki čuti, da je tudi sam del narave.«

Sedaj pa k vsebini!

V uvodu avtor ugotavlja, da je znanost na področju ugotavljanja stabilnosti snežne odeje šele na začetku, saj neenakomerna sestava snežne odeje ne omogoča zanesljive ocene. Tveganje je torej nujno!

Poglavja v knjigi pa so naslednja: Plazovi nekaj in danes, Trinajst usodnih mišljenskih napak (sila zanimiva nanizanka napačnih sklepanj, ki vodijo v nesrečo), Možnosti preživetja so sila majhne (kdor se zavestno podaja v nevarnost, da ga zasuje plaz, je bedak ali pa samomorilec; statistika kaže, da je število mrtvih iz desetletja v desetletje večje; nauk: ne tvegajmo, da nas zasuje plaz; možnosti, da preživimo, je malo), Manj žrtev zaradi katastrof, več mrtvih med športniki (gorniki in smučarji hočejo svoje, žičničarji trdijo, da je rentabilna samo tista proga, ki obratuje - ne glede na posledice; vrh vsega mestni ljudje nimajo več pravega stika z naravo, zavaja jih zanašanje na srečo), Delitev plazov, Nastanek in preobrazba snega, Plazovi in vreme, Snežna odeja, v kakšni meri jo lahko obremenimo, Trganje plazov sprijetega snega, Ocena nevarnosti plazov, Previdnostni ukrepi na terenu, Najpogostejše napačne (navaja 19 poglavitni napake, zaradi katerih lahko pride do nesreče), Iskanje zasutega v plazov, Odločanje v tveganih razmerah, Pravni

vidiki nesreče v plazov - izhodišča sodnega snegoznanstva.

Zanimivo in koristno branje, ni kaj! pav|e * e

Slovenija (in Evropa) za popotnike

»Popotovanja imajo toliko podob, kolikor je različnih človeških značajev. Vsakdo zna vtisniti svojemu popotovanju svojevrsten pečat in ga napraviti za svojevrstno doživetje, pa naj bo to veliko popotovanje v daljne kraje ali kratek družinski izlet ali svobodno potepanje ali pa pot zaradi delovne naloge.« - Tako nagovarjajo popotnika v veliki, lepi zbirki kart »Slovenija. Atlas za popotnike«, ki jo je sredi letošnjega septembra v uredništvu **Jožeta Štivana** izdal Eurotrade d. d. iz Ljubljane kot licenčno izdajo za ljubljanski Petrol v nakladi 15000 izvodov. Atlas je razdeljen na dva dela: v prvem je natisnjenih 22 zemljevidov slovenskih predelov, ki bi jih bilo mogoče sestaviti v velik osembarvni zemljevid Slovenije v merilu 1 : 250000, in temu so dodani načrti osmih največjih slovenskih mest, v drugem je natisnjenih 13 zemljevidov evropskih predelov, političnogeografsko že aktualiziranih in namenjenih predvsem motoriziranim turistom, saj so na njih natančneje zarisane vse najpomembnejše ceste. Vsak del posebej, slovenski in evropski, ima natisnjeno kazalo slovenskih oziroma evropskih krajev, ki jih je mogoče najti na kartah. Zemljevid Slovenije sta izdelala Frevtag & Berndt U. Artaria z Dunaja in Geodetski zavod Slovenije iz Ljubljane, načrte slovenskih mest je izdelal Geodetski zavod Slovenije, vsi zemljevidi Evrope so prevzeti iz atlasa »Europa« založbe Frevtag & Berndt U. Artaria z Dunaja, ki je izšel sredi letošnjega leta.

Če bi bilo to vse, kar je v najnovejšem atlasu, bi bila to zbirka priročnih zemljevidov, kakršno imamo v avtu, da se najdemo v neznani pokrajini. Toda ko smo na cilju kakšne poti, si s takšnim zemljevidom že ne moremo več pomagati; potem je treba v tistem kraju ali pokrajini dobiti dodatne vire informacij o vsem tistem, kar pokrajina ponuja radovednemu popotniku.

Najnovejši atlas pa ima med zemljevidnimi listi na belem papirju vložene informacije s skupnim nadnaslovom »Petrol opozarja na zanimivosti«. Ob vsakem izseku karte so namreč na drugi strani odprte knjige podatki o pokrajini, krajih, zgodovinskih, kulturnih in naravnih znamenitostih in zanimivostih - in tudi o pogorjih, gorovjih, gorskih vrhovih, gorskih prelazih, planinskih kočah, gorskih posebnostih, rastlinah in živalih, ki živijo v tistih predelih, ter o človeških dejavnostih in tamkajšnjih hribovitih predelih.

Pa to še ni vse, kar zadeva zanimanje planinca. V atlasu je posebno poglavje posvečeno naravni dediščini in tam je spet mogoče marsikaj